

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 597/2021-42

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Dudíša (sudca spravodajca) a zo sudcov Libora Duľu a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED]

[REDACTED], zastúpených JUDr. Martinom Babjakom, advokátom, Kováčska 40, Košice, proti postupu Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 34 Cb 87/2011 takto

rozhodol:

1. Postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 34 Cb 87/2011 **bolo porušené** základné právo sťažovateľov s výnimkou [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Okresnému súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 34 Cb 87/2011 **prikazuje** konať bez zbytočných prietáhov.

3. Sťažovateľom [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED] **priznáva** finančné zadosťučinenie každému v sume **1 500 eur**, [REDACTED]

██████████ a ██████████ **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie každému v sume **1 000 eur**, ktoré **j e** Okresný súd Košice II **p o v i n n ý** vyplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice II **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľom trovy konania v sume **4 670,95 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a ich argumentácia

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenu ústavnému súdu 30. septembra 2021 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovatelia navrhujú Okresnému súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v napadnutom konaní prikázať konať bez zbytočných prietáhov, priznať finančné zadosťučinenie každému z nich vo výške 8 000 eur a náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia v napadnutom konaní vystupujú v procesnom postavení žalovaných. Obchodná spoločnosť ██████████ (ďalej len „žalobkyňa“) sa od nich, ako aj od ďalších žalovaných domáha zaplataenia časti ceny diela vykonaného podľa zmluvy o dielo. Napadnuté konanie sa začalo 23. marca 2011 na základe návrhu na vydanie platobného rozkazu. Po podaní odporu sťažovateľov a vyjadrení žalobkyne bola 14. júla 2011 vec prevedená do oddelenia obchodnoprávných vecí s pridelením aktuálnej spisovej značky. Prvé pojednávanie sa konalo 9. februára 2012, následne sa pojednávalo 10. mája 2012 a toto pojednávanie bolo odročené na neurčito. Na návrh žalobkyne okresný súd uznesením z 23. mája 2012 pripustil zámenu účastníkov zo správcu na jednotlivých vlastníkov bytov. Toto uznesenie bolo po odvolaní dvoch vlastníkov bytov potvrdené uznesením Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) č. k. 3 Cob 184/2012-186 z 31. januára 2013. Následne bol okresný súd nečinný napriek opakovaným žiadostiam žalobkyne, ktorá podala v októbri 2013 ďalší procesný návrh. Uznesením zo 16. februára 2017 okresný súd pripustil vstúpenie do konania a vystúpenie z konania u viacerých účastníkov, čím reagoval na podania žalobkyne z októbra 2013 a z roku 2016. Ďalšie pojednávanie sa konalo 13. februára 2019. Bolo odročené, aby súd uznesením z 18. marca 2019 pripustil vstúpenie a vystúpenie z konania u viacerých účastníkov, čím reagoval na podanie žalobkyne z 8. februára 2019. Okresný súd opäť pripustil vstúpenie do konania a vystúpenie z konania u viacerých účastníkov uznesením z 3. júna 2020, čím reagoval na podanie žalobkyne zo 16. decembra 2019 v spojení s podaním z 12. mája 2020. Následne boli nariadené pojednávania na 25. november 2020 a 16. december 2020, oba termíny však boli zrušené. Ďalšie pojednávanie vo veci sa konalo 18. augusta 2021, bolo odročené na 6. október 2021 na pokračovanie s výsluchom

svedkov. Na záver sťažovateľa dodali, že napriek tomu, že napadnuté konanie trvá už 10 a pol roka, nebolo vo veci ukončené dokazovanie.

3. Vo vzťahu k predmetu konania uviedli, že svojou povahou ide o obvyklý spor vzniknutý z bežného záväzkového vzťahu. Určitú faktickú zložitosť je možné badať, pokiaľ ide o počet účastníkov na strane žalovaných. Zmena účastníkov sama osebe nemôže spôsobovať, aby konanie trvalo neúmerne dlhú dobu, zo strany súdu ide o jednoduchý úkon. Nebolo potrebné vykonávať zložité znalecké dokazovanie ani vypočúvať veľký počet svedkov. Žalovaní svojím správaním zásadným spôsobom neprispeli k dĺžke konania, nežiadali o odročenie pojednávania, vyjadrovali sa prostredníctvom advokáta a opakovane vyzývali súd, aby konal. Jediným ich prispením bolo odvolanie dvoch z nich proti uzneseniu z 23. mája 2012, ktoré viedlo k vydaniu už uvedeného uznesenia odvolacieho súdu z 31. januára 2013, teda zhruba 8 mesiacov, čo je pri celkovej dĺžke irelevantné. Doterajšia dĺžka napadnutého konania je neakceptovateľná a vzniknuté prieťahy spôsobil svojím postupom, resp. aj nečinnosťou práve okresný súd. Dodali, že vo veci síce boli uskutočnené tri pojednávania, reálne sa na nich však vec neprejednávala, boli na nich len prednesené úvodné vyjadrenia sporových strán a návrhy na vykonanie dôkazov. K posunu v dokazovaní došlo až na pojednávaní z augusta 2021. Za neefektívnu činnosť okresného súdu považujú zasielanie rôznych výziev sporovým stranám, ktoré však vo vzťahu k napadnutému konaniu nemali žiadny relevantný význam. Vzhľadom na uvedené sú toho názoru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu nimi označených práv podľa ústavy a dohovoru.

4. Ústavná sťažnosť sťažovateľov bola prijatá na ďalšie konanie uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 597/2021 zo 16. novembra 2021 v celom rozsahu.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľov

II.1. Vyjadrenie okresného súdu:

5. Okresný súd k ústavnej sťažnosti uviedol, že od prevedenia spisu v júli 2011 do rozhodnutia sa v spise vykonávali úkony potrebné na prípravu veci na rozhodnutie na pojednávaní z dôvodu neustálych zmien počtu účastníkov (strán) na základe návrhov žalobkyne. Bližšie uviedol úkony súdu od 3. júna 2020, keď bolo rozhodnuté o zmene subjektov na strane žalovaných a o tom, že za nich bude konať jeden subjekt. Pojednávanie nariadené na 25. november 2020 sa neuskutočnilo z dôvodu, že asistentka, s ktorou bol zákonný sudca v kontakte, oznámila pozitívny výsledok testu na COVID-19. Pojednávanie nariadené na 16. december 2020 bolo zrušené na žiadosť právneho zástupcu sťažovateľov z dôvodu jeho práceneschopnosti. Po doručení ďalšieho návrhu žalobkyne na zmenu žalovaných a vyjadrenia žalovaných rozhodol súd o zmene strany 4. februára 2021. Pojednávanie nariadené na 18. máj 2021 bolo zrušené z dôvodu, že 7. mája 2021 bol okresnému súdu doručený návrh žalobkyne na pristúpenie ďalších účastníkov konania, o ktorom bolo rozhodnuté 11. mája 2021. Pojednávanie nariadené na 30. jún 2021 bolo odročené z dôvodu ospravedlnenia právneho zástupcu žalovaných. Pojednávanie nariadené na 18. august 2021 bolo po vyjadrení strán odročené na 6. október 2021 na doplnenie dokazovania. Na tomto pojednávaní došlo k rozhodnutiu vo veci a v súčasnosti sa vykonávajú úkony spojené s doručovaním rozsudku.

6. Zároveň okresný súd poukázal na to, že predmetná vec bola opakovane prerozdeľovaná medzi viacerých zákonných sudcov. Zdôraznil, že okresný súd je jeden z najväčších súdov prvej inštancie v Slovenskej republike a zároveň patrí aj k najzaťaženejším súdom z hľadiska nápadu vecí v jednotlivých agendách, pričom od roku 2008 až do roku 2021 na okresnom súde ukončilo výkon funkcie sudcu spolu 18 sudcov. Popri stave reštančných vecí v jednotlivých agendách a uvedení „základných“ podmienok výkonu súdnictva na okresnom súde poukázal na jeho personálnu poddimenzovanosť v pozíciách sudcov, ako aj príslušného odborného personálu. Taktiež pripomenul obmedzenia v dôsledku prijatých zákonných opatrení súvisiacich s ochranou pred pandémiou COVID-19. Zdôraznil aj značný počet účastníkov konania na strane žalovaných, čo má tiež vplyv na plynulosť postupu, keďže uvedené bránilo zákonnému sudcovi plynulo nariadovať pojednávania. Sťažovateľmi požadované finančné zadost'učinenie považuje za neprimerané. S poukazom na predchádzajúce nálezy (I. ÚS 462/2019, I. ÚS 176/2021) od februára 2017, resp. od pridelenia veci súčasnému zákonnému sudcovi postupoval súd plynulo a bez takých priet'ahov, ktoré by mali za následok porušenie práv sťažovateľov. Netrval na ústnom pojednávaní.

II.2. Replika sťažovateľov:

7. Sťažovatelia vo svojej replike uviedli, že napriek tvrdeniu okresného súdu, že nedošlo k priet'ahom, ktoré by mali za následok porušenie označených práv, z jeho vyjadrenia vyplýva opak. Podľa nich okresný súd napriek opisovaniu personálnej poddimenzovanosti priznáva, že nemôže ísť o dôvod ospravedlňujúci porušenie označeného práva. Upriamili pozornosť na súvisiace konanie začaté na okresnom súde v roku 2013, v ktorom bolo rozhodnuté v roku 2018. K namietanému vysokému počtu účastníkov konania uviedli, že vzhľadom na celkovú doterajšiu dĺžku napadnutého konania táto okolnosť nemôže ospravedlniť vznik priet'ahov. Uviedli, že priet'ahy namietajú v období od 29. marca 2013 ako celok, v ktorom sa vyskytli viaceré časové úseky priet'ahov, ktoré však nemali s vysokým počtom účastníkov na strane žalovaných žiaden súvis. Vo vzťahu k súčasnému zákonnému sudcovi upozornili na ústavným súdom v poslednom náleze identifikované obdobie nečinnosti od marca do októbra 2019, ako aj na rozhodnutie o návrhu na zmenu účastníkov z decembra 2019 až v júni 2020. Na záver uviedli, že trvajú na podanej ústavnej sťažnosti, ako aj na požadovanej výške finančného zadost'učinenia so zdôraznením, že v dôsledku neprimerane dlhého napadnutého konania sa proti sťažovateľom (neúspešným v celom rozsahu podľa medzicasom vydaného rozsudku, pozn.) navyšuje uplatnená pohľadávka o príslušenstvo, teda o zákonné úroky z omeškania vo výške 5 % ročne zo žalovanej sumy.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Podstata námietok sťažovateľov v súvislosti s namietaným porušením označených práv je založená na tvrdení o priet'ahoch v dôsledku nečinnosti a neefektívneho postupu všeobecného súdu, keď napriek celkovej doterajšej dĺžke konania nedošlo k jeho právoplatnému ukončeniu v merite veci, ale boli riešené prevažne procesné otázky.

9. Súdne konanie je potrebné viesť rýchlo, účelne a bez priet'ahov. Základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť taký procesný postup v každom súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie

(I. ÚS 96/2019). Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu (I. ÚS 295/2019).

10. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prieťahov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prieťahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb. Úlohou ústavného súdu bolo v danom prípade posúdiť, či v napadnutom konaní došlo k vzniku prieťahov, či ich vznik bol spôsobený primárne postupom okresného súdu, alebo na ich vznik malo vplyv aj správanie a postup samotných sťažovateľov, ako aj to, aký vplyv na priebeh napadnutého konania mala samotná povaha veci.

11. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru), ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje v rámci okolností konkrétneho prípadu tri základné kritériá, ktorými sú (1) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu. V rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07).

12. Vo vzťahu k prvému kritériu ústavný súd zistil, že predmetom sporu je zaplatenie peňažnej sumy na základe zmluvy o dielo, pričom ide vo všeobecnosti o štandardnú obchodnoprávnu agendu súdov. Ústavný súd nezistil prvok faktickej alebo právnej zložitosti s jedinou výnimkou, ktorou je vysoký počet účastníkov konania na strane žalovaných (96). Táto okolnosť je objektívne spôsobilá komplikovať plynulosť procesného postupu súdu, čo sa potvrdilo v potrebe opakovane rozhodovať o procesnej zmene účasti (vstupu a vystúpenia z konania), čím prispela aj k predĺženiu konania. Na druhej strane pri celkovej doterajšej dĺžke konania v čase podania ústavnej sťažnosti, navyše bez vydania meritórneho rozhodnutia nie je možné ani spomínanú procesnú zložitnosť považovať za úplne ospravedliteľný dôvod, zbavujúci okresný súd zodpovednosti za vznik zbytočných prieťahov v napadnutom konaní.

13. Ústavný súd posudzuje pri ústavných sťažnostiach na prieťahy v konaní aj význam konania pre sťažovateľa. Právoplatné ukončenie sporu o zaplatenie sumy 78 666,69 eur s príslušenstvom pre sťažovateľov nepochybne subjektívne malo význam. Nešlo však o taký druh konania, ktorý si v zmysle judikatúry ústavného súdu vyžaduje venovať zvýšenú pozornosť požiadavke rýchlosti konania.

14. Pokiaľ ide o kritérium správania sťažovateľov, ústavný súd musí v prvom rade poukázať na zistenia vyplývajúce zo súdneho spisu okresného súdu. Napadnuté konanie okresného súdu ako celok trvá na základe žalobkyňou podaného návrhu na vydanie platobného rozkazu od 23. marca 2011, pričom jednotliví sťažovatelia vstúpili do konania ako jeho sporová strana až v jeho priebehu. Na základe prvého rozhodnutia o zámene účastníkov zo správcu na jednotlivých vlastníkov bytov (uznesením z 23. mája 2012 právoplatným 29. marca 2013, pozn.) sa stali účastníkmi napadnutého konania sťažovatelia [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED].

Na základe uznesenia zo 16. februára 2017 vstúpili do konania sťažovatelia [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ]. Uznesením zo 4. februára 2021 vstúpila do napadnutého konania sťažovateľka [REDAKOVANÉ].

15. K správaniu sťažovateľov považuje ústavný súd za potrebné poukázať na to, že v prvotnej fáze napadnutého konania musel okresný súd doručovať niektorým žalovaným (aj spomedzi sťažovateľov) súdne zásielky prostredníctvom orgánu Policajného zboru. Na základe žiadosti, resp. ospravedlnenia právnych zástupcov sťažovateľov boli dvakrát odročené pojednávania (nariadené na 16. december 2020 a 30. jún 2021, pozn.). Inak v priebehu napadnutého konania nezaznamenal ústavný súd zo strany sťažovateľov žiadne podstatné sťaženie postupu okresného súdu či iné procesné správanie majúce za následok predlžovanie napadnutého konania. Podanie odvolania dvomi sťažovateľmi proti uzneseniu z 23. mája 2012, po ktorom nasledovalo odvolacie konanie, nemožno dávať na ťarchu sťažovateľov, avšak ani okresného súdu, pretože išlo o využitie ich procesných oprávnení. Vzhľadom na doterajšiu dĺžku napadnutého konania ústavný súd konštatuje, že nezistil také významné okolnosti, ktoré by mali byť osobitne zohľadnené na ťarchu sťažovateľov pri posudzovaní otázky vzniku priet'ahov v napadnutom konaní.

16. K tretiemu kritériu je potrebné v prvom rade uviesť, že ústavný súd postup okresného súdu detailne uviedol a vyhodnotil už v predchádzajúcich dvoch nálezoch (č. k. I. ÚS 462/2019 z 27. októbra 2020 a č. k. I. ÚS 176/2021 zo 4. augusta 2021). Pri zistení, že okresný súd nenamietal opis úkonov uvedený sťažovateľmi, ktorý je zároveň potvrdený obsahom súdneho spisu, ústavný súd považuje procesný postup okresného súdu za nespornú skutočnosť, ktorú nebude opakovane podrobne opisovať. Ústavný súd sa preto sústreďí na podstatné časové údaje z napadnutého konania doplnené o prehľad procesného postupu okresného súdu od posledného nálezu.

17. Napadnuté konanie v čase rozhodovania ústavného súdu trvá od vstupu väčšiny sťažovateľov ako účastníkov do konania už viac ako 8 rokov a 9 mesiacov. Od úplného začatia konania podaním návrhu žalobkyne na vydanie platobného rozkazu (23. marca 2011) uplynulo takmer 11 rokov (bez právoplatného ukončenia sporu, pozn.), čo predstavuje už samo osebe ústavnoprávne neakceptovateľný stav trvania právnej neistoty. Rovnaký záver sa vzťahuje aj na sťažovateľov, ktorí pristúpili do napadnutého konania na základe uznesenia zo 16. februára 2017 právoplatného 8. marca 2018 ([REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ]), ktorých stav neistoty trvá takmer 4 roky.

18. Pre sťažovateľku [REDAKOVANÉ], ktorá do napadnutého konania pristúpila 16. marca 2021 v nadväznosti na právoplatnosť uznesenia o zmene subjektu zo 4. februára 2021, však nie je možné prijať rovnaký záver. V jej prípade došlo k procesnoprávnemu nástupníctvu na základe singularnej sukcesie (darovacia zmluva k nehnuteľnosti – bytu a nebytovým priestorom). Okresný súd musel uplatňovanú zmenu svojím uznesením pripustiť, pretože nešlo o automatické procesnoprávne nástupníctvo (II. ÚS 47/2015). Sťažovateľka, ktorá vstupom do konania prijala vtedy aktuálny stav konania, môže uplatňovať právo na konanie bez zbytočných priet'ahov aj pre štádium konania, ktoré predchádzalo tejto zmene (I. ÚS 271/2021). Nemožno však opomenúť skutočnosť, že táto sťažovateľka nastúpila do existujúceho procesnoprávneho vzťahu po predchádzajúcej účastníčke [REDAKOVANÉ], ktorá bola zároveň úspešnou sťažovateľkou vo veci sp. zn. I. ÚS 176/2021.

Ústavný súd preto u sťažovateľky [REDAKOVANÉ] nemohol opakovane posudzovať napadnuté konanie aj za obdobie pred jej vstupom do konania, pretože to bolo predmetom posudzovania vo vzťahu k jej právnej predchodkyňi [REDAKOVANÉ]. U sťažovateľky [REDAKOVANÉ] preto ústavný súd posudzoval postup súdu od jej vstupu do konania (16. marca 2021). Do podania ústavnej sťažnosti tak v jej prípade uplynulo viac ako 6 mesiacov, do rozhodnutia vo veci necelých 7 mesiacov a do rozhodnutia ústavného súdu 10 mesiacov. Takto ohraničená dĺžka napadnutého konania aj s ohľadom na stav konania okresného súdu nepredstavuje ústavnoprávne neakceptovateľný stav trvania právnej neistoty sťažovateľky, a preto vo vzťahu k tejto sťažovateľke ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhoviel.

19. Pokiaľ ide o postup okresného súdu, ten riadne vykonal v konaní 5 pojednávanií (9. februára 2012, 10. mája 2012, 13. februára 2019, 18. augusta 2021 a 6. októbra 2021, pozn.), pričom už samotný značný časový odstup medzi nimi poukazuje na neefektívnosť postupu okresného súdu. Viaceré nariadené pojednávania sa neuskutočnili alebo odročili z dôvodu právoplatne neustáleného okruhu účastníkov (13. februára 2019, 16. decembra 2020, 18. mája 2021). Pojednávania nariadené na 20. máj 2020 a 25. november 2020 boli zrušené kvôli prijatým opatreniam na zabránenie šírenia COVID-19. Pojednávania nariadené na 16. december 2020 a 30. jún 2021 boli zrušené na žiadosť právnych zástupcov sťažovateľov (v prvom prípade kvôli práceneschopnosti právneho zástupcu a v druhom prípade z dôvodu vopred plánovanej dovolenky právneho zástupcu, pozn.). V rámci napadnutého konania (v období po 29. marci 2013, pozn.) okresný súd zároveň vydal celkovo sedem uznesení (uznesenia okresného súdu z 24. apríla 2013, zo 16. februára 2017, z 10. mája 2018, z 18. marca 2019, z 3. júna 2020, zo 4. februára 2021 a z 11. mája 2021, pozn.), ktorými rozhodoval o 8 návrhoch žalobkyne týkajúcich sa zámény, resp. zmeny účastníkov konania na strane žalovaných. Zo strany okresného súdu došlo k meritórnemu rozhodnutiu vo veci až v októbri 2021. Z uvedeného je tak zrejmé, že doterajšie úkony okresného súdu súviseli primárne len s vydávaním procesných uznesení o zmene, resp. zámene účastníkov konania na strane žalovaných.

20. V doterajšom priebehu napadnutého konania bola vec prerozdelená až sedemkrát, a to medzi piatich zákonných sudcov, čo v značnej miere prispelo k predĺženiu napadnutého konania. Napriek výhradám okresného súdu podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní (I. ÚS 35/03, II. ÚS 52/99).

21. Zároveň ústavný súd konštatuje, že v doterajšom priebehu napadnutého konania došlo opakovane k obdobiam neodôvodnenej nečinnosti okresného súdu, resp. jeho neefektívnej činnosti (obdobie od júla 2013 do februára 2014, počas ktorého bol okresný súd vo veci v podstate úplne nečinný; tiež od júla 2014 do februára 2017, keď okresný súd vo veci nevykonal žiaden relevantný úkon smerujúci k odstráneniu stavu právnej neistoty a vo veci ani nenariadil žiadne pojednávanie, navyše o návrhu žalobkyne zo 17. októbra 2013 na zmenu účastníkov konania na strane žalovaných rozhodol až uznesením zo 16. februára 2017; ako aj od marca 2019 do októbra 2019, keď okresný súd vo veci nevykonal žiadny relevantný úkon a pojednávanie vo veci nariadil po pripustení zámény účastníkov konania na strane žalovaných až po viac ako pol roku nečinnosti,

pozn.). Z uvedeného prehľadu je teda možné na strane okresného súdu jednoznačne identifikovať vznik prietáhov v dôsledku jeho postupu v napadnutom konaní, keď počas sťažovateľmi namietaného obdobia viac ako ôsmich rokov trvania napadnutého konania (od 29. marca 2013, pozn.) trvalo obdobie nečinnosti a neefektívnej činnosti okresného súdu, ako už bolo uvedené, v súhrne viac ako tri a pol roka.

22. Ústavný súd zároveň pripomína, že vzhľadom na objektívnu situáciu v súvislosti so šírením ochorenia COVID-19 a na to nadväzujúce prijaté opatrenia obmedzujúce činnosť súdov na území Slovenskej republiky, samozrejme, okresnému súdu „nepripísal“ na jeho ťarchu, že v roku 2020 zrušil pojednávania nariadené na 20. máj 2020 a 25. november 2020.

23. Na základe uvedeného, vychádzajúc aj z obsahu súdneho spisu okresného súdu, ústavný súd dospel v danom prípade k jednoznačnému záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietáhom. Po zhodnotení všetkých okolností musí ústavný súd skonštatovať, že prietahy idú primárne na vrub postupu okresného súdu spočívajúcemu v nečinnosti, ako aj neefektívnej činnosti. Okresný súd nepostupoval v napadnutom konaní v intenciách čo najrýchlejšieho a efektívneho ukončenia sporu.

24. Pre úplnosť ústavný súd uvádza, že predmetom konaní pred ústavným súdom už boli skôr podané ústavné sťažnosti smerujúce proti napadnutému konaniu okresného súdu (I. ÚS 462/2019, I. ÚS 176/2021, pozn.). Keďže teraz prerokovávanú ústavnú sťažnosť podali iní sťažovatelia vystupujúci na strane žalovaných, uvedená skutočnosť nevytvára prekážku *res iudicata*. Vo vzťahu k aktuálnym sťažovateľom ústavný súd doteraz nerozhodoval o porušení označených práv postupom okresného súdu v napadnutom konaní.

25. Zistené skutočnosti sú postačujúce na vyvodenie konečného záveru, že celková dĺžka napadnutého konania je z ústavného hľadiska celkom zjavne neakceptovateľná. Svojím postupom okresný súd prispel k dĺžke napadnutého konania v takom rozsahu, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu). Sťažovateľom je možné vytknúť, že sa nedomáhali ochrany svojich práv skôr ako 6 dní pred vyhlásením rozsudku okresného súdu.

IV.

Príkaz konať vo veci a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

26. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

27. Ústavný súd v nadväznosti na zistenie, že okresný súd ťaží povinnosť podané odvolanie žalovaných proti meritórnemu rozhodnutiu predložiť na rozhodnutie krajskému súdu a následne rozhodnúť aj o náhrade trov konania (o jej výške), prikázal okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku tohto nálezu).

28. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

29. Sťažovatelia sa v ústavnej sťažnosti domáhajú priznania finančného zadosťučinenia v sume 8 000 eur pre každého z nich, čo odôvodňovali primárne poukazom na celkovú doterajšiu dĺžku napadnutého konania bez vydania meritórneho rozhodnutia vo veci, ktorej predlžovanie v dôsledku nečinnosti a neefektívneho postupu okresného súdu prehlbuje stav právnej neistoty sťažovateľov a spôsobuje tiež navyšovanie žalovanej pohľadávky o úroky z omeškania a o trovy právneho zastúpenia žalobkyne.

30. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri jeho určení ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

31. Pri určení výšky primeraného zadosťučinenia zohľadnil ústavný súd svoje predchádzajúce rozhodnutia týkajúce sa napadnutého konania (I. ÚS 462/2019, I. ÚS 176/2021), ako aj skutočnosť, že sťažovatelia mohli dôvodne pociťovať právnu neistotu spôsobenú neefektívnym priet'ahovým postupom okresného súdu. Do úvahy zobral popri dĺžke konania pred okresným súdom tiež celkovú dĺžku konania a faktickú zložitost' veci. Prihliadol aj na správanie sťažovateľov vo vzťahu k okresnému súdu (čiastočné zavinenie odročenia dvoch pojednávaní), ako aj na okamih vstupu do konania. Ústavný súd dospel vzhľadom na uvedené k záveru, že primerané finančné zadosťučinenie jednotlivých sťažovateľov v tejto veci predstavuje sumu 1 500 eur a sumu 1 000 eur vo vzťahu k okresnému súdu (bod 3 výroku tohto nálezu). Vo zvyšnej časti návrhu na priznanie finančného zadosťučinenia ústavný súd nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu).

V.

Trovy konania

32. Ústavný súd priznal úspešným sťažovateľom (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 4 670,95 eur (bod 4 výroku tohto nálezu).

33. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľov ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [ďalej len „vyhláška“ (§ 11 ods. 3, § 13 ods. 2, § 13a, § 16 ods. 3 vyhlášky)]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2021 je vo výške 181,17 eur (1/6 z výpočtového základu) a je znížená o 50 %, ak ide o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb, a hodnota režijného paušálu je vo výške 10,87 eur. Sťažovateľom vznikol nárok na náhradu trov konania za tri úkony právnej služby uskutočnené v roku 2021 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu, podanie repliky k vyjadreniu okresného súdu). Od 1. novembra 2021 je ich advokát platcom dane z pridanej hodnoty podľa § 18 ods. 3 vyhlášky, prvé dva úkony však vykonal predtým (27. až 29. septembra 2021), preto mu za nich nepatrí zvýšenie $[90,59 \times 17 \times 2 + 2 \times 10,87 + (90,59 \times 17 + 10,87) \times 1,2 = 4\,962,88 \text{ eur}]$. Vzhľadom na nevyhovenie ústavnej sťažnosti v časti týkajúcej sa jednej sťažovateľky ústavný súd znížil vyčíslenú sumu o 1/17 na sumu 4 670,95 eur.

34. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

35. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. januára 2022

Ladislav DUDITŠ
predseda senátu